

МЕДИЦИНСКИ УНИВЕРСИТЕТ – ПЛОВДИВ
ФАКУЛТЕТ „МЕДИЦИНА“

ЦЕНТЪР ЗА ДИСТАНЦИОННО ОБУЧЕНИЕ

Лекция №4

**Бактериални менингити и
менингоенцефалити – етиология,
клиника, диагноза, ДД, лечение.**

Проф. Д-р Цеца Дойчинова

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

2. ГЕНЕРАЛИЗИРАНИ ФОРМИ:

- МЕНИНГОКОКЦЕМИЯ

= ТИПИЧНА МЪЛНИЕНОСНА

= СОМС-синдром на Waterhouse-Friderichsen

= ЕНДОТОКСИЧЕН ШОК

= ХРОНИЧНА ФОРМА

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

-МЕНИНГИТ

-МЕНИНГОЕНЦЕФАЛИТ

-СМЕСЕНА (МЕНИНГИТ +МЕНИНГО-
КОКЦЕМИЯ)

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

3.РЕДКИ ФОРМИ:

- МЕНИНГОКОКОВ АРТРИТ
- МЕНИНГОКОКОВ ЕНДОКАРДИТ
- МЕНИНГОКОКОВА ПНЕВМОНИЯ
- МЕНИНГОКОКОВ ИРИДОЦИКЛИТ

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- 10% от хората са носители на менингокок, но на всеки 200 заразени само 15 развиват клинична картина, подобна на грип, 1% показват признаци на менингит, а според статистиката повече от 10 години у нас не е регистриран менингококов сепсис.

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- ЕТИОЛОГИЯ

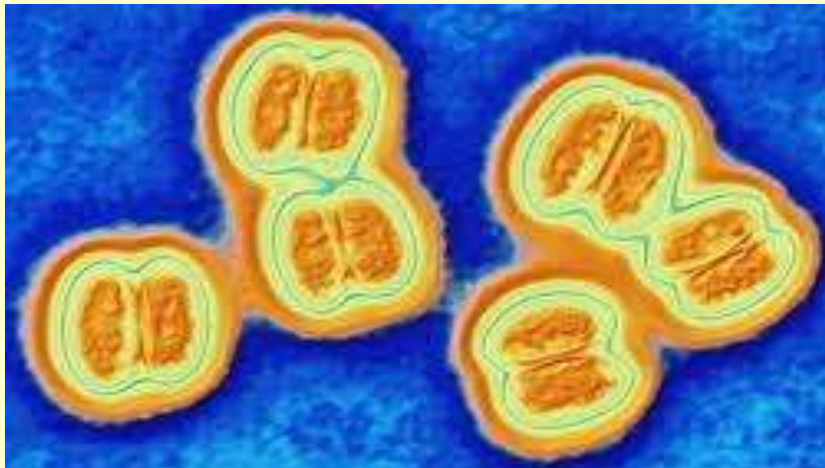
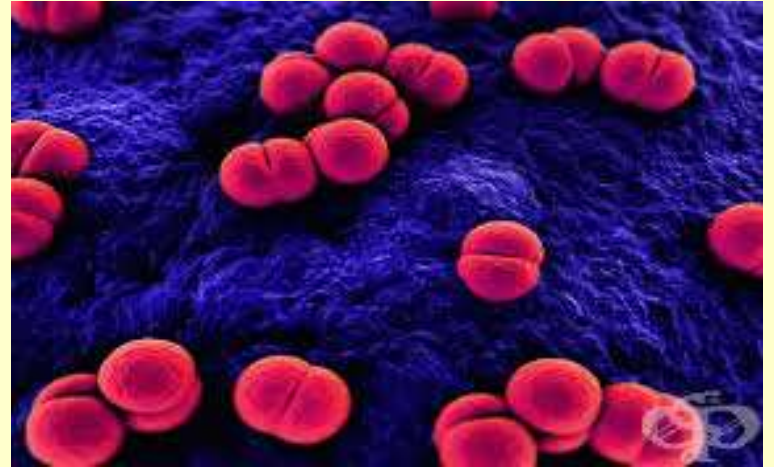
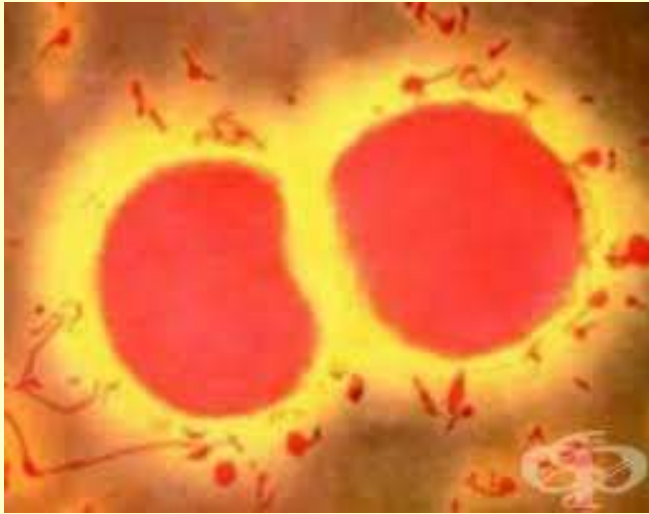
N. Meningitidis – G/-/, образува капсула, отделя ендотоксин, има пили

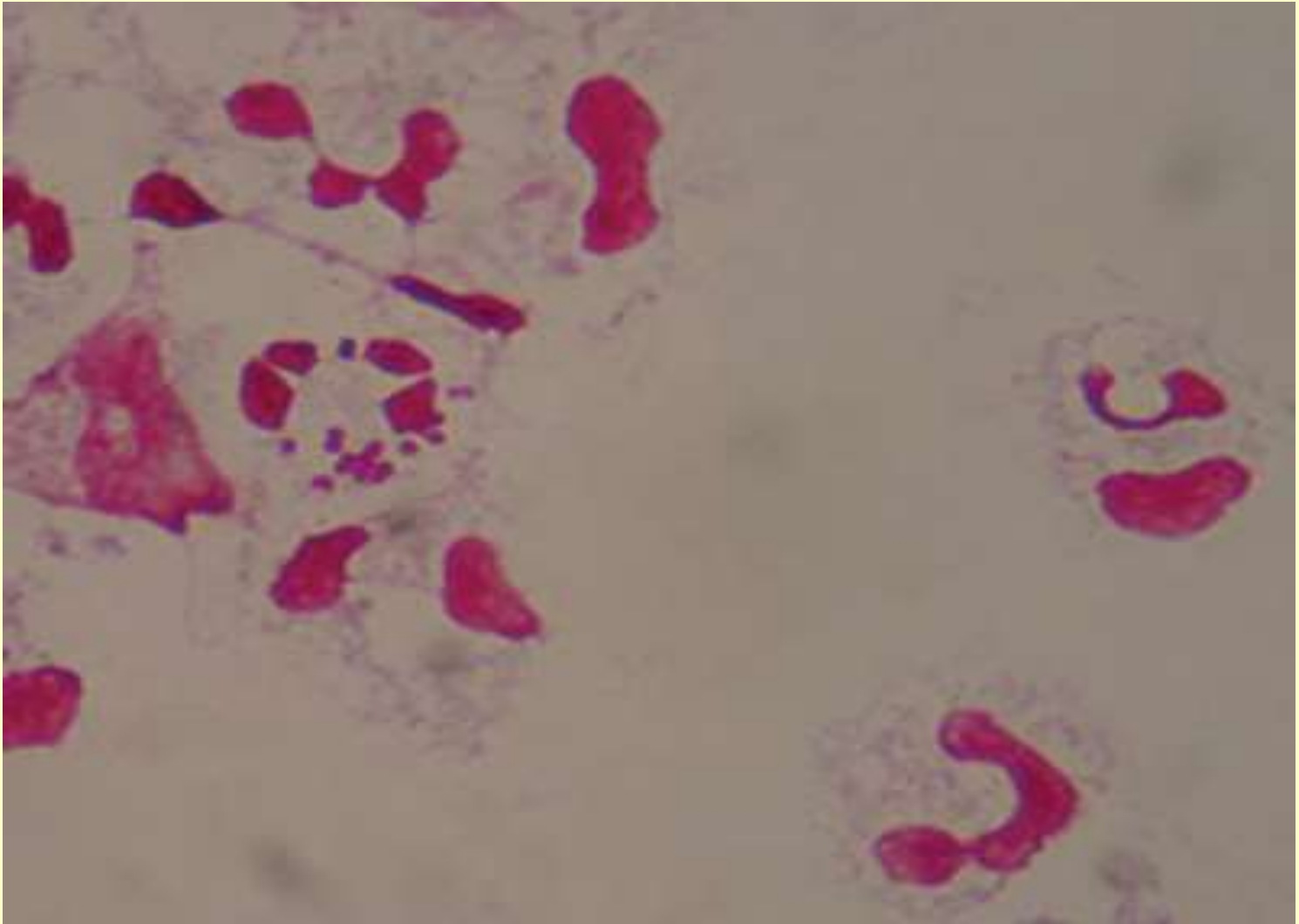
13 серотипа – **A, B, C, D, X, Y, Z, E, W-135, H, I, K, L**

A – в епидемичен период

B и C – в извънепидемичен период

Човек – единствен естествен резервоар

Разпространение

- Група А менингококи са причина за около 80-85% от всички случаи на менингит - засегнати са повече от 400 милиона души, живеещи в 21 – те държави – членки на „ Африкански менингитен пояс” (от Сенегал до Етиопия). Менингококовите инфекции от серогрупа А представляват постоянен проблем за медицинските власти в продължение на 100 години.

Леталитет

- Поради това, че много пациенти умират преди да достигнат болница, истинският леталитет вероятно е по-висок от регистрираните 10%.

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- В НРЛ по „Молекулярна микробиология“ при НЦЗПБ – София е проведено мащабно изследване чрез PCR в реално време на 163 пациенти на възраст от 2 месеца до 83 години с данни за бактериален менингит (Иван Симеоновски – Автореферат, 2016г).
Водещ по честота като причинител е *Str. Pneumoniae*, следван от *N.meningitidis* и *H.influenzae*.

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- Положителните за *N.meningitidis* проби са били 40 на брой и са отнесени към следните групи:
    - 26 проби-*N.meningitidis* B;
    - 12 проби-*N.meningitidis* C;
    - 1 проба-*N. meningitidis*W135;
    - 1 проба-*N.meningitidis* Y,
- т.е. в България преобладаваща е *N.meningitidis* серогрупа B**

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- Патогенеза – адхезия на менингококите към назофаринкса посредством пилите.
- Бактерият отделя IgA протеаза, която пречи на унищожението му от мукозните IgA на гостоприемника.

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- Само безкапсулни менигококи навлизат в епителните клетки и когато това стане синтеза на капсулата спира – регионарни л.възли – оттам в кръвта, където освобождава ендотоксин под формата на мехурчета – blebbing – и той стимулира продукцията на цитокини.

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- *N. Meningitidis* преминава КМБ през ендотела на субарахноидното пространство на хориоидния плексус по неизяснен механизъм
- Патогенезата на Waterhouse-Friderichsen –не напълно изяснена.Предполага се: бактериемия-токсинемия-ендотоксичен шок-ДИК синдром с 3 фази-1/хиперкоагулация; 2/хипокоагулация с кръвоизливи в надбъбречните жлези; 3/акоагулация

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

- **Патоанатомия:**

- ▶ гнойно възпаление в субарахноидното пространство
- ▶ гнойно възпаление на кръвоносните съдове на мозъка
- ▶ дегенерация и некроза на мозъчния паренхим

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

МЕНИНГОКОКОВА ИНФЕКЦИЯ

Менингококов менингит – клиника

- ▶ Начало – остро
- ▶ Възраст – детска
- ▶ Инкубационен период – 2-10(1-4)
дни
- ▶ Температура – висока-39-40гр
- ▶ Главоболие

Менингококов менингит – клиника

- ▶ Хиперестезия, хиперакузис, фотофобия, хипералгезия, психомоторна възбуда, клонично-тонични гърчове
- ▶ МРС – вратна ригидност, горен и долен Брудзински, Керниг, бомбирана фонтанела, симптом на Лесаж, симптом на триножника, симптом на Флатау

Менингококов менингит – клиника

- ▶ СНР – живи, потиснати, липсващи, уси-
лени до клонус, симетрични, анизореф-
лексия
- ▶ Патологични рефлекси от групата на
Бабински
- ▶ ЧМН
- ▶ Много рядко моно-или хемипарези

Менингококов менингит – параклиника

- ПКК- левкоцитоза с олевяване, ускорена СУЕ
- Фибриноген – увеличен
- Ликвор – протеинорахия, плеоцитоза с преобладаване на сегментоядрените клетки, хипогликорахия
- МБИ на ликвор – посявка, директна микроскопия, Латекс аглутинация
- Острофазови протеини, имуноглобулини

Менингококов менингоенцефалит

Към описаните симптоми се прибавя изразен енцефалитен синдром с промени в съзнанието до кома, психомоторна възбуда, клонично-тонични гърчове, по-често парези и засягане на ЧМН

Тежко протичане и сериозна прогноза

МЕНИНГОКОКЦЕМИЯ

Остро начало, висока температура, цианоза, адинамия, главоболие, шоково състояние, често липсва МРС. На 1-2 ден се появява характерен обрив - от точковидни до по-големи кожни кръвоизливи с неправилна звездовидна форма с хеморагично-некротичен характер.

Дискретни ликворни промени

Waterhouse-Friderichsen- КЛИНИКА

Започва внезапно с втрисане, висока температура, обилен хеморагичен, кон-флуиращ обрив до обилни кръвоизливи тип “послесмъртни петна”, хеморагии и от лигавиците

Кожа със студена, лепкава пот

Хипотония до “O”RR, пулс не се долавя

Бързо настъпва кома, SIRS - ОБН, ОССН

Висок леталитет

Waterhouse-Friderichsen-параклиника

- Изразена левкоцитоза с екстремно оле-
вяване, анеозинофилия, декомпенсирана
метаболитна ацидоза, намалени
тромбо-
цити и фибриноген, удължаване на
времето на съсирване, първоначално
удължаване, последвано от скъсяване
на протромбиновия индекс

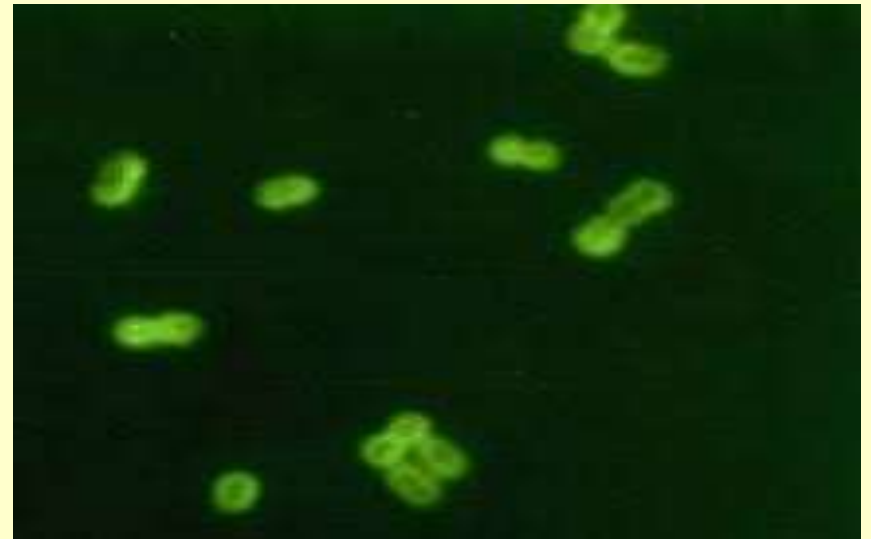
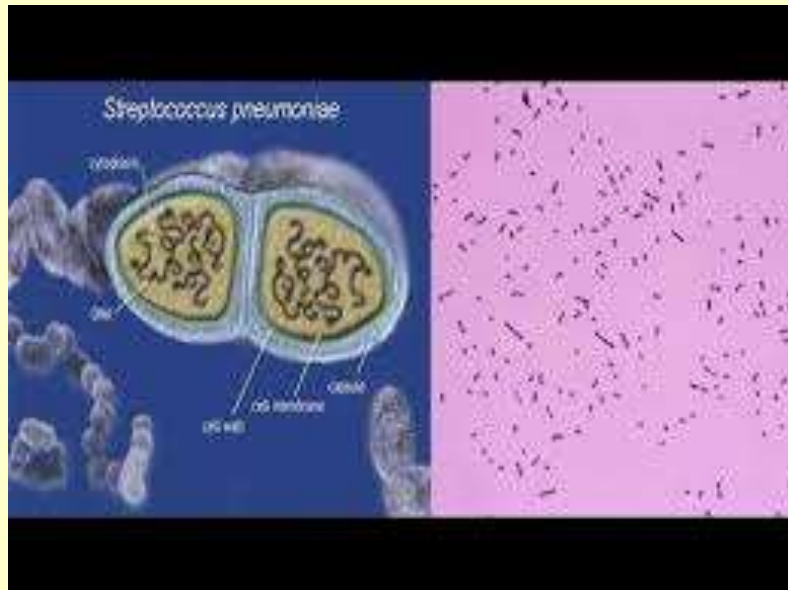
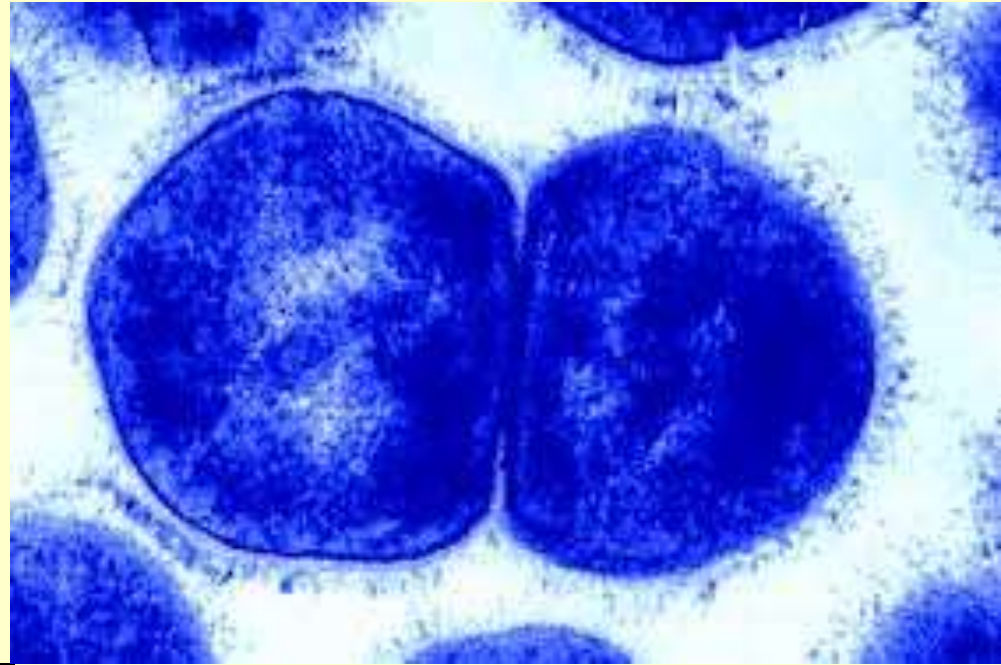
Вторични гнойни менингити и менингоенцефалити

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

Род *Streptococcus* са голяма група Грам /+/ коки, широко разпространени и причиняващи разнообразна клинична картина. Специално внимание заслужава *Str. Pneumoniae*, тъй като причинява тежки инвазивни инфекции с висок леталитет. Отделя капсулни антигени и антигени на клетъчната стена.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- Има полизахаридна капсула - фактор за вирулентността на причинителя.
Разнообразието в състава на тази капсула определя съществуването (към момента) на над 90 различни серотипа пневмококи. Понастоящем около 20 серотипа причиняват над 80% от инвазивната пневмококова болест в света, а 13 най-често срещани серотипа причиняват около 70-75% от ИПБ при децата.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- През 2014 г. 17 528 потвърдени случаи на инвазивни пневмококови заболявания в ЕС са докладвани на TESSy.
- Честотата на заболявания е най-висока при тези на възраст над 65 години (13,8 случая на 100 000 души от населението), следвани от деца под едногодишна възраст (11.3 случая на 100 000 души от населението).

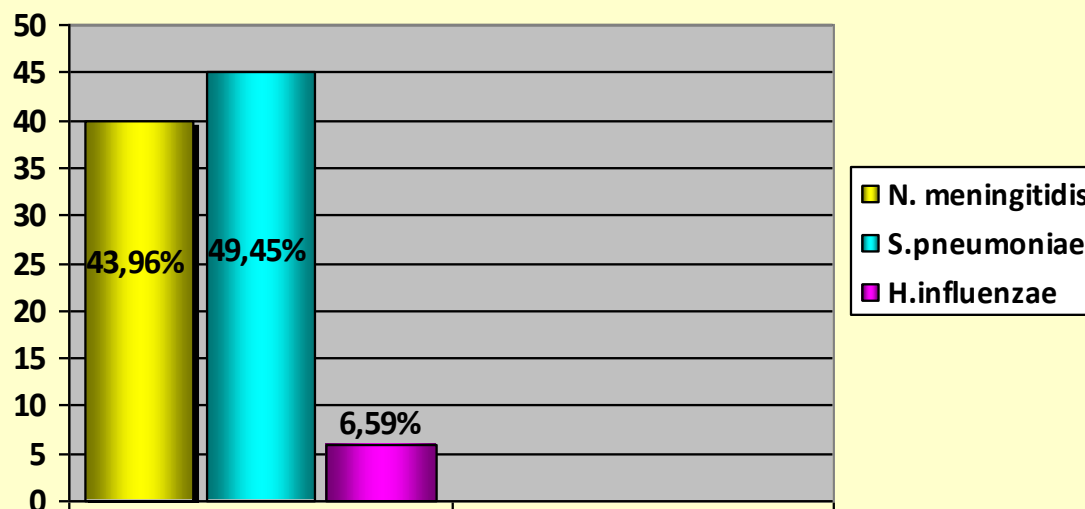
Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- 10-те най-често срещани серотипове са 3, 8, 22F, 19A, 7F, 12F, 1, 9N, 15A и 24F.
- От всички случаи (< 5-годишна възраст), 68% са причинени от серотип не включен в която и да е PCV ваксина.

НЦЗПБ проведе изследване чрез Real Time RT-PCR , като целта му беше да се проучи етиологията на циркулиращите сред обществото най-чести инвазивни причинили на бактериални менингити за периода 2013г. - 2016 г.

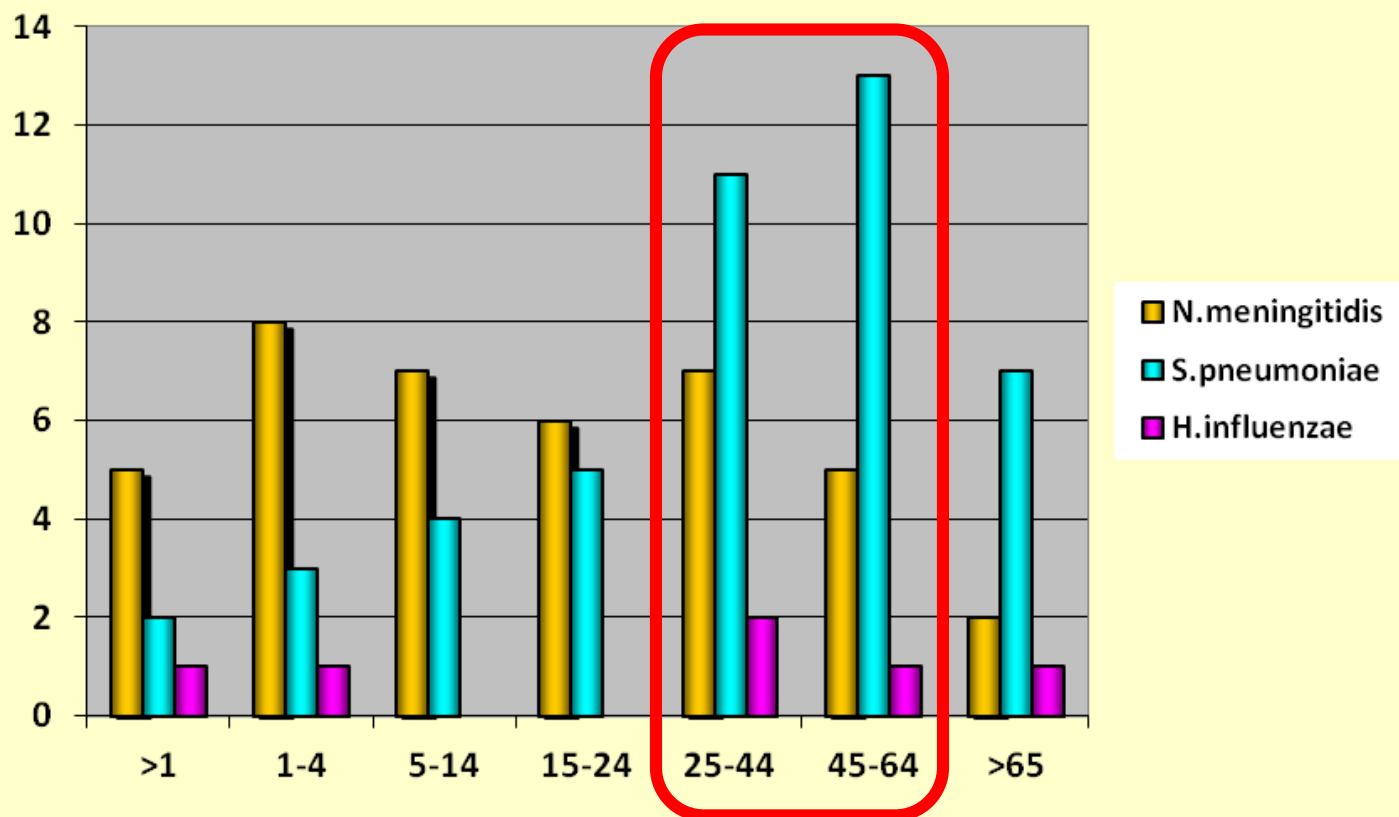
Относителен дял на трите най-чести причинителя на бактериални менингити в България през 2013-2016

Причинители	Положителни материали (брой)	Относителен дял	
		(%)	Доверителен интервал (95%)
<i>N. meningitidis</i>	40	43,96	33,76 – 54,16
<i>S. pneumoniae</i>	45	49,45	39,18 – 59,72
<i>H. influenzae</i>	6	6,59	2,48 – 12,60

Положителни случаи на най-честите причинители на бактериални менингити по възрастови групи

При пневмококовите менингити най-често засегнатата група беше 45-64 години, следвана от 25-44 и над 65 години.

- Пневмококов менингит и менингоенцефалит
- Пневмококите предизвикват широк спектър от заболявания – от неинвазивни, но с висока честота като синусит, отит и в различна степен пневмония, до по-редките, но инвазивни и с висока смъртност – пневмококов сепсис, емпием и менингит.

- Пневмококов менингит и менингоенцефалит
- Инвазивните пневмококови заболявания протичат със средна смъртност от около 10%, която достига до 30% в рисковите групи (домове за отглеждане, много възрастни хора).
- Пневмококовата инфекция на менингите, която е една от водещите сред бактериалните менингити, включително и в България, има най-висок леталитет (може да достигне до 50% от случаите)

- Пневмококов менингит и менингоенцефалит
- Стрептококовият сепсис, съпроводен с полиорганна недостатъчност, също протича с висок леталитет. Все по-сериозен проблем при тези по-редки, но високорискови клинични форми на пневмококова инфекция при децата, е нарастващата антибиотична резистентност на стрептококите.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- Високата честота на тези инфекции, както горно-респираторните (вкл. отитът на средното ухо), така и в по-малка степен инвазивните (бактериемия, сепсис, менингит), е характерна предимно за по-ранната детска възраст. Пневмококовите пневмонии доминират в ранното детство и старостта.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- В България от началото на годината са съобщени 12 случая. За същия период през изминалата година са регистрирани 6 случая.

азват промени като за тежка
бактериална инфекция - висока

Рискът от възникването на този синдром
повод на хематологично заболяване, от

Спленек
септично
леталитет,
Пневмония
тежки условия
Клиничното
прогресира до
денонощия в р
маркантна аши
ДИК синдром.
инфекция със
спленектомиран
противостафило

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- Съдържа интрацелуларен протеин пневмолизин, който играе основна роля в патогенезата на стрептоковите инфекции. Важна роля имат и пептидогликана и липотейхоевата киселина. Те индуцират продукцията на възпалителни медиатори IL1, IL6, TNF α , TNF β от мононуклеарите и с това предизвикват шок и тежки тъканни увреждания.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

- Установено е, че пневмококът индуцира нов апоптозо- индуциращ зависим фактор от апоптозата на мозъчната клетка. Загубата на два пневмококови токسينа – пневмолизин и водороден прекис елиминира митохондриалната увреда и апоптозата.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

Патогенеза

Не достатъчно изяснена-предимно в
експериментален модел

Проникването на пневмокока в ликворно-
то пространство се улеснява от пневмо-
лизина, който уврежда епитела на ГДП -
активира се системата на комплемента-
макрофаги-цитокини-мозъчен оток

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

Клиника

Среща се предимно при възрастни с придружаващи заболявания-чести пневмонии, отити, мастоидити, ЧМТ, Diabetes mellitus, алкохолизъм, спленектомирани или лица с вродена аспления, имуносупресирани.

Водещ по честота бактериален менингит

Пневмококов менингит и менингоенцефалит Клиника

- Често са с остро начало, психомоторна възбуда, изразен интоксикационен синдром, рано настъпващи промени в съзнанието до кома, бързо развиваща се неврологична симптоматика, гърчове.

Пневмококов менингит и менингоенцефалит

Груб и дълго задържащ се МРС, дихателни и СС усложнения, остатъчни прояви, рецидиви.

Ликвор - изразена протеинорахия и сегментоядрена плеоцитоза, хипогликорахия.

Тежко протичане, висок леталитет.

H.Influenzae менингити

- Причинител- G /-/пръчица на Пфайфер
- Най-чест в детската възраст- 1-3г
- Патогенеза сходна с тази при менингококовия менингит
- Важно значение има капсулата му
- По-често е вторичен (след бронхопневмония), но може и да не се открие друга локализация и да протече като първичен

H.Influenzae менингити

Клиника

По-често началото е остро, изразен интоксикационен синдром, МРС, понякога обрив, подобен на този при менингококцемия, възможни са енцефалитни прояви, протрахирано протичане

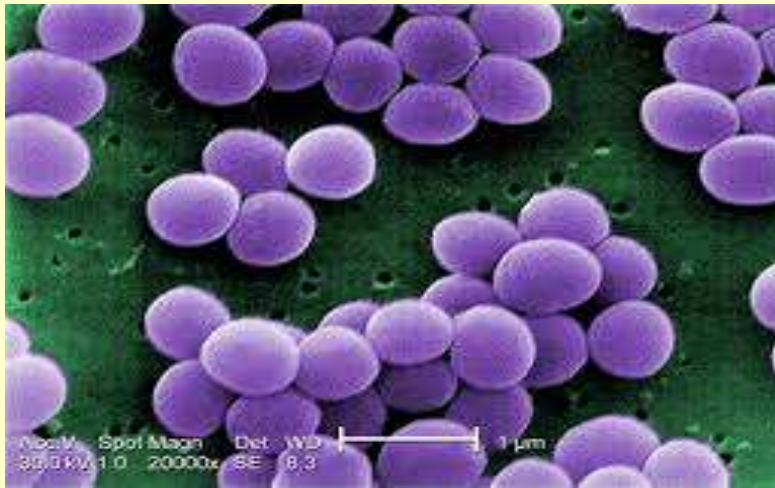
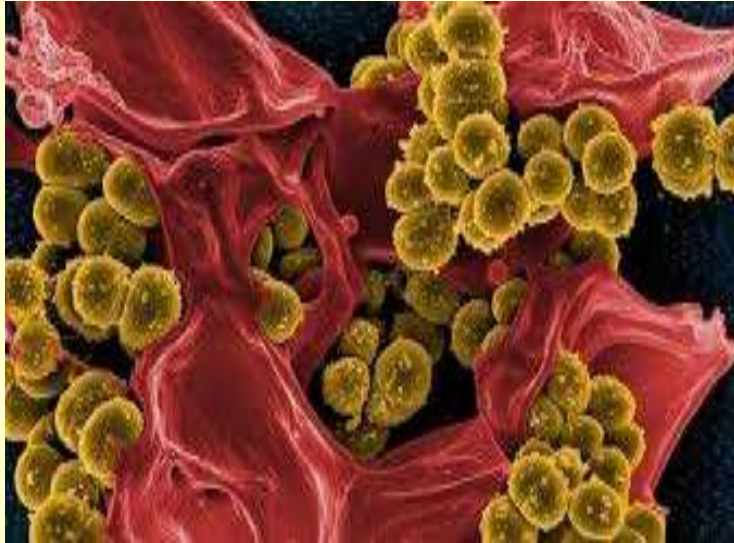
Ликвор-като при бактериална инфекция

Стафилококови менингити

- Други широко разпространени в природата микроорганизми, които предизвикват и инфекции на ЦНС са стафилококите. Те се характеризират с голямо разнообразие по отношение фактори на вирулентност, патогенетични механизми, причиняване заболявания и др.

- **Стафилококките** са род бактерии от семейство Стафилококови или Микрококи най-малко 40 вида. Повечето от тях са безвредни и обикновено живеят по кожата и лигавицата на хора и други организми. Някои видове са причина за стафилококови инфекции.

Стафилококови менингити

- Включват около 35 видове и подвидове, като непрекъснато се допълват от новооткрити щамове. Оценката на ДНК и ДНК-хомоложността между отделните видове позволява групирането им в 4 основни групи.

Стафилококови менингити

- Стафилококите имат повече от 30 обособени фактори на патогенност: пептидогликан и липотейхоева киселина, капсула, фибринолизин, хиалуронидаза, протеази.

Стафилококови менингити

- Вторичен бактериален менингит, най-често след ЧМТ, неврохирургични интервенции, кожни инфекции, сепсис, стафилококови пневмонии

Най-чест причинител - *S.aureus*

Патогенеза-недобре изяснена - предполага се хематогенно и по съседство проникване на стафилококите в ликворните пространства

Стафилококови менингити

- Първият доказан случай на стафилококов менингит е описан от Galippe през 1889г след пустулизирани фистули на долната челюст при 23 годишен пациент. Заболяването най-често е вторично.

Стафилококови менингити

- Може да възникне като ВБИ след хирургическа интервенция – най-често неврохирургична или като придобито в обществото заболяване след тежки съпътстващи заболявания – ендокардит, остеомиелит, артрит, отит и др. Описани са случаи на СМ при интравенозни наркомани.

Стафилококови менингити

- Според някои автори менингитите, причинени от двата вида стафилококи (MSSA и MRSA) не се различават по клинични прояви и изход от заболяването, а статистическа значимост има само начина на придобиване на инфекцията. MSSA менингит е по-често придобит в обществото, а MRSA менингита – като ВБИ след неврохирургични интервенции

Стафилококови менингити

- Друг широко разпространен стафилокок е *Staphylococcus epidermidis*, който засяга по-често новородени и недоносени при продължително лечение.

Стафилококови менингити

Клиника

Понякога има подостро начало, наподобява тежко септично състояние, изразен МРС, който дълго се задържа, огнищна неврологична симптоматика, бързо разви-

тие на хидроцефалия при кърмачетата, склонност към абсцедиране

Пиквор - пурulentен

Ентеробактериални менингити

- Причинители-*E.coli*, *Klebsiella*, *Salmonella*
- По-чести при кърмачета и новородени
- Патогенеза-не напълно изяснена-допуска се висока степен на бактериемия, инвазия на микроваскуларни мозъчни ендотелиални клетки, множество актинцитоскелетни клетки и преминаване на живи бактерии през КЛБ.

Ентеробактериални менингити

Клиника

Постепенно начало, децата са отпуснати, неспокойни, отказ от храна, сънливост, висока температура, диспептични прояви
Бедна неврологична симптоматика, ранно развитие на хидроцефалия и опистотонус
Тежко протичане, висок леталитет
Ликвор - характерен цвят и консистенция

